

การศึกษามิติพื้นที่การเรียนรู้ดนตรีไทยในสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

Learning space for Thai classical music in the Bunditpatanasilpa Institute

ตรีจันทร ทายาทัย (Threejun Tayahathai)*

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง “การศึกษามิติพื้นที่การเรียนรู้ดนตรีไทยในสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามิติพื้นที่การเรียนรู้ดนตรีไทยในสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ และศึกษาผลของมิติพื้นที่การเรียนรู้ต่อการเรียนรู้ อัตลักษณ์ วิสัยทัศน์ พันธกิจ ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ โดยศึกษาจากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เชิงลึก เก็บข้อมูลจาก 1) กลุ่มผู้ถ่ายทอดความรู้ในสาขาวิชาดนตรีไทย คณะศิลปนาฏดุริยางค์ และ คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ 2) กลุ่มนักศึกษาที่เรียนในสาขาวิชาดนตรีไทย คณะศิลปนาฏดุริยางค์ และ คณะศิลปศึกษา 3) กลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ระหว่างพ.ศ. 2540 - พ.ศ. 2559

ผลศึกษาพบว่า พื้นที่ทางกายภาพมี 2 พื้นที่ คือพื้นที่วังหน้า และพื้นที่ศาลา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์มีมิติพื้นที่สำคัญ 3 มิติหลัก คือ 1) มิติการเรียนรู้ศิลปะไทยแห่งชาติและดนตรีราชสำนัก 2) มิติพื้นที่การเรียนรู้แบบบูรณาการทางสังคม 3) มิติพื้นที่การเรียนรู้ผ่านการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีไทย โดยมิติพื้นที่การเรียนรู้ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ส่งผลต่อการเรียนรู้ทำให้เกิดความเคารพใกล้ชิดครู เกิดความรู้สึกผูกพันกันภายในสถาบันฯ การปลูกฝังความรู้ด้านประเพณีวัฒนธรรม ผ่านการเรียนรู้เพลงพิธีกรรม เพลงโบราณ ปลูกฝังข้อปฏิบัติในการเป็นนักดนตรีที่ดี มีผลให้นักศึกษามีใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการสืบทอดเพลงและวัฒนธรรมดนตรีไทย การจัดการแสดงดนตรีทำให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ในการทำงานจริง สร้างความมั่นใจและเสริมสร้างทักษะทางดนตรีไทย การเรียนร่วมกับคนที่ชอบในสิ่งเดียวกันส่งผลให้เกิดมิตรภาพ เกิดความสุขในการเรียน มีการพัฒนาตนเองในการเรียนดนตรี และการเรียนกับผู้เชี่ยวชาญทางด้านดนตรีนาฏศิลป์ไทย สร้างความรู้สึกเคารพศรัทธา การได้เรียนในสถานที่เดียวกันกับครู สร้างแรงบันดาลใจในการเรียน ผลของมิติพื้นที่การเรียนรู้ที่มีต่ออัตลักษณ์ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ พบว่ามิติพื้นที่การเรียนรู้ส่งผลต่ออัตลักษณ์ซึ่งเป็นภาพแทนของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ในการเป็นสถาบันการศึกษาทางศิลปะที่โดดเด่นในด้านศิลปะไทย โดยเฉพาะดนตรีและนาฏศิลป์ มีการสืบทอดการเรียนการสอนแบบตามขนบธรรมเนียมเดิม คงความเป็นดนตรีราชสำนัก และ ส่งผลต่ออัตลักษณ์ของนักศึกษาและบุคลากรในสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ในการเป็นผู้เคารพ นอบน้อมต่อครูอาจารย์

คำสำคัญ : พื้นที่การเรียนรู้, ดนตรีไทย, สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

*นักศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการการเรียนรู้และนวัตกรรมการศึกษา คณะวิทยาการการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Abstract

This qualitative research examined learning spaces for Thai classical music at the Bunditpatanasilpa Institute (BI) as well as the impact of learning spaces on education, identity, vision, and mission at the BI. The study was conducted by non-participant observation and interviews with 1) lecturers in Thai music from BI Music and Drama as well as Art Education faculties; 2) Thai music students from the BI Faculties of Music and Drama and Art Education; and 3) BI College of Dramatic Arts and School of Dramatic Arts alumni who graduated from 1997 to 2016.

Results were that two physical areas existed, the Wang Na and Salaya areas. In terms of Thai music learning area dimensions, BI has three main dimensions: 1) The educational dimension of national Thai art and royal music 2) The social integrated learning area dimension of students, teachers, and teachers as community members sharing interest 3) learning area dimensions by transfer of Thai music culture. The effect of learning area dimensions on education was that the dimension of Thai music instruction according to tradition inspired intimate respect for teachers leading to feelings of connection within BI and cultivating knowledge of cultural traditions through studying ritual songs, ancient melodies, and practice exercises for good musicianship. As a result, students were proud to become part of the tradition of Thai music and musical culture performance, enabling them to gain real work experience, build confidence, and strengthen Thai musical skills. Studying with like-minded people led to friendships and contentedness in studying for self-improvement in learning music with experts in Thai dance music, creating a sense of respect for studying in the instructor's alma mater and inspiration. In addition, it was found that the learning space dimension affected the representative identity of BI as an outstanding arts institute in the fields of Thai music and dance. An educational and study legacy follows time-honored traditions, maintaining royal music, which results in BI students and staff identity being based on respect for instructors.

Keywords: Learning space, Thai classical music, Bunditpatanasilpa Institute.

บทนำ

การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสังคมมนุษย์ที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทาง ความคิด พฤติกรรม การแสดงออก เป็นกลไกในการขับเคลื่อนสังคม องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือยูเนสโก (UNESCO) ได้กล่าวถึงหลักการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย

เรียนรู้ 4 แบบ คือ การเรียนรู้เพื่อรู้ (Learning to know) การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติ (Learning to do) การเรียนรู้เพื่อการดำเนินชีวิต (Learning to with the others) และการเรียนรู้เพื่อให้รู้จักตนเองอย่างถ่องแท้ (Learning to be) (Panich, 2013 as cited in Hansopa et al. , 2020: 165) ส่งผลให้เกิดกระบวนการเรียนรู้แบบใหม่ โดยให้ความสำคัญกับความต้องการของผู้เรียนเป็นรายบุคคล สนับสนุนให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้มากกว่าการให้ความสำคัญกับบทบาทของครูผู้สอน ทำให้การเรียนรู้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการนำเทคโนโลยี นวัตกรรมการเรียนรู้ มาใช้ รวมไปถึงการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และการออกแบบพื้นที่การเรียนรู้ที่เหมาะสม งานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้และการถ่ายโอนการเรียนรู้ ช่วยให้พบหลักการสำคัญที่เกี่ยวกับการจัดเรียงประสบการณ์การเรียนรู้ที่จะทำให้นำความรู้นั้นไปปรับใช้ในสภาพแวดล้อมใหม่ได้ งานด้านจิตวิทยาสังคม จิตวิทยาการรู้คิดและมานุษยวิทยา ยืนยันว่าการเรียนรู้ทั้งหมดเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมที่มีบรรทัดฐานและความคาดหวังทางวัฒนธรรมและสังคม ที่เฉพาะเจาะจง สภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และการถ่ายโอนการเรียนรู้ที่สำคัญ (Committee on Developments in the Science of learning with additional material from the Committee on Learning Research and Educational Practice, 2020: 3) การเรียนรู้กระบวนการใหม่เชื่อว่ามนุษย์สามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง หากอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีความเหมาะสม การจัดพื้นที่การเรียนรู้ที่สามารถสร้างการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ เพิ่มโอกาสที่มนุษย์จะเรียนรู้ได้มากขึ้น

แนวคิดพื้นที่การเรียนรู้ (learning space) เกิดขึ้นและแพร่หลายจากสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งมองว่าพื้นที่สามารถกำหนดวิธีการสอนของผู้สอน และวิธีการเรียนของผู้เรียนได้ (Elkington & Bligh, 2019: 3) กระบวนการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม รวมทั้งอิทธิพลจากการพัฒนาของเทคโนโลยี ทำให้การเข้าถึงความรู้เป็นไปได้อย่างรวดเร็วมีขอบเขตที่กว้างขวาง สถานศึกษาและผู้สอนให้ความสำคัญต่อความหลากหลายของผู้เรียนเป็นรายบุคคล จึงมีแนวคิดในการจัดพื้นที่ที่ให้ความสำคัญกับการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มขึ้น เพื่อให้การเรียนรู้มีความยืดหยุ่น เกิดการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งรูปแบบการเรียนรู้ในห้องเรียน (formal learning) และนอกห้องเรียน (informal learning) พื้นที่การเรียนรู้จึงหมายถึงรวมถึงสถานที่หรือสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ พื้นที่เรียนรู้เสมือนจริง และ/หรือ ผสมผสานที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ในสังคมแห่งการเรียนรู้พื้นที่การเรียนรู้ไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะในชั้นเรียน แต่สามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา (Brown, 2005 as cited in Prachyapruit, 2017: 385) ครอบคลุมถึง พื้นที่ การเรียนรู้ทางกายภาพ (Physical Learning Spaces) พื้นที่สำหรับกิจกรรมการเรียนรู้แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ (Formal and Non-formal Learning) พื้นที่การเรียนรู้เสมือนจริง (Virtual) พื้นที่การรู้นอกอาณาบริเวณของสถาบันการศึกษา (Outdoor Learning Spaces)

ผลการศึกษาวิจัยแนวคิดพื้นที่การเรียนรู้สะท้อนความสำคัญของการจัดพื้นที่การเรียนรู้ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนหลายด้าน เช่น การศึกษาการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ทางวัฒนธรรมที่ปลอดภัย โดยเก็บข้อมูลกับนักศึกษาชาวพื้นเมืองเม็กซิโก ที่เข้ามาเรียนในมหาวิทยาลัยนิวเม็กซิโก (University of New Mexico) นักศึกษาเกิดความรู้สึกแปลกแยก ไม่ปลอดภัย ผู้วิจัยได้ปรับพื้นที่เรียนรู้ให้เป็นพื้นเมืองมากขึ้น สร้าง

สภาพแวดล้อมที่นักศึกษาสามารถรวมตัวกันอย่างผ่อนคลาย สามารถใช้ภาษาของตนเองในการสื่อสารทำงานร่วมกัน พบว่าการปรับพื้นที่การเรียนรู้ทำให้เกิดพื้นที่การเรียนรู้ที่ปลอดภัย สนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษา โดยการจัดสภาพแวดล้อมให้คล้ายห้องถิ่นเดิมของนักศึกษามีความสำคัญมากที่สุด (Brown, 2019: p.57-64) การวิจัยเรื่องผลกระทบของพื้นที่การเรียนรู้ร่วมกันแบบใหม่ต่อการสอนของผู้สอน ได้ศึกษามุมมองของผู้สอนต่อพื้นที่การเรียนรู้ร่วมกันแบบใหม่และวิธีการสอนของผู้สอน โดยจัดเตรียมห้องเรียนแบบใหม่ ผลการวิจัยพบว่าห้องเรียนแบบใหม่ทำให้ผู้สอนต้องจัดเตรียมการสอนใหม่และมีมุมมองต่อพื้นที่การเรียนรู้ในห้องเรียนว่ามีความยืดหยุ่น สามารถสอนได้ดีกว่า ผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์มากขึ้น และผู้เรียนกระตือรือร้นในการเรียน มีความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น (Haines, 2019: 12-19) การศึกษาการออกแบบพื้นที่เพื่อการเรียนรู้ด้วยตัวเองในมหาวิทยาลัยเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพตามหลักการออกแบบที่มีมนุษย์เป็นศูนย์กลาง (Human-centered design) ให้ความสำคัญกับความต้องการเชิงกายภาพจิตวิทยาสภาพแวดล้อมผ่านการศึกษาแนวคิดและความต้องการของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ศูนย์รังสิต เพื่อใช้เป็นแนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมภายในพื้นที่สำหรับการเรียนรู้นอกห้องเรียน การศึกษาพบว่าปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจต่อนักศึกษาส่วนมากสามารถจัดการได้ด้วยการออกแบบที่ดี ประกอบด้วย ขนาดพื้นที่ใช้งานที่ไม่คับแคบ เสียงที่ไม่ดัง อุณหภูมิที่พอเหมาะ แสงสว่างที่เพียงพอ และแสงสว่างที่เหมาะสม (Romyanon, 2015: 15-28) การศึกษาวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นความสำคัญของพื้นที่การเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมและพื้นที่การเรียนรู้กับวิธีการสอนของผู้สอน วิธีการเรียนรู้ประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียน

พื้นที่การเรียนรู้ดนตรีไทยในอดีตคือพื้นที่การเรียนรู้ตามอรัยาศัย มีการเรียนภายในบ้านดนตรี ในวัด และ ในวัง การเรียนการสอนดนตรีไทยเป็นการจัดการเรียนการสอนแบบมุขปาฐะ โดยครูเป็นผู้สาธิตแก่ผู้เรียน จากนั้นให้ผู้เรียนปฏิบัติตามทั้งการขับร้องและการบรรเลง มีการเรียนแบบอยู่ประจำคือกินนอนประจำอยู่บ้านครู (Suttachit, 2017: 39-40) ผู้เรียนศึกษาจากครูจนเกิดทักษะทางดนตรี ทั้งทักษะการฟัง การสังเกต การบรรเลงดนตรี สิ่งสำคัญคือการศึกษากับครูบาอาจารย์ที่มีความรู้อย่างแท้จริง และผู้เรียนมีความตั้งใจที่จะศึกษาเล่าเรียน เป็นลักษณะของการเรียนดนตรีไทยซึ่งเรียนโดยการถ่ายทอดของครูและลักจำจากการสังเกตพฤติกรรม กลวิธีการบรรเลงจากผู้อื่นแล้วนำมาใช้ ผู้เรียนต้องมีศรัทธาหรือมีแรงจูงใจที่เกิดจากผู้สอนดนตรีไทยที่มีความรู้ความสามารถสูงเป็นที่ยอมรับของสังคมโดยกว้าง (Suttachit, 2017: 49) พื้นที่การเรียนรู้ดนตรีไทยในในรูปแบบโรงเรียนเริ่มต้นในสมัยรัชกาลที่ 6 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเล็งเห็นการณ์ไกลในเรื่องการศึกษาว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับประชาชนทุกหมู่เหล่า พระองค์จึงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างโรงเรียนเพื่อสนับสนุนการศึกษาให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมอารยประเทศ โปรดให้ตั้งกองโรงเรียนในกรมมหรสพ เพื่อให้ความรู้สามัญควบคู่กับการเรียนศิลปด้านโขนและดนตรี พระราชทานนามว่า “โรงเรียนพรานหลวงในพระบรมราชูปถัมภ์” โดยมีแนวพระราชดำริในการก่อตั้งโรงเรียนพรานหลวงในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อบรมสั่งสอนศิลปวิทยาการ คือ วิชาโขน ละคร ดนตรีไทย ดนตรีฝรั่ง ควบคู่ไปกับการเรียนวิชาสามัญ จะเห็นได้ว่าการเรียนการสอนดนตรีไทยได้วิวัฒนาการจากการเรียนการสอนแบบมุขปาฐะ สอนในบ้าน ในวัด และในวัง ไปสู่

การเรียนการสอนในโรงเรียน กระทั่งในปัจจุบันมีพื้นที่การเรียนรู้ดนตรีไทยเกิดขึ้นในโรงเรียน และสถาบันการศึกษาหลากหลายแห่ง

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เป็นสถาบันศึกษาที่จัดการเรียนการสอนดนตรีไทย มีประวัติศาสตร์ยาวนาน นับแต่หลวงวิจิตรวาทการได้ก่อตั้งโรงเรียนนาฏดุริยางคศาสตร์ ในสังกัดกรมศิลปากร และต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ สังกัดกรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ โดยมีหน้าที่ในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี ด้านนาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ คีตศิลป์ ช่างศิลป์และทัศนศิลป์ ทั้งไทยและสากล กระทั่งในปีพ.ศ. 2550 ได้รับการยกระดับเป็นสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ สังกัดกระทรวงวัฒนธรรม มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษา และส่งเสริมวิชาการตั้งแต่ระดับพื้นฐานวิชาชีพถึงวิชาชีพขั้นสูง ด้านนาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ คีตศิลป์ ช่างศิลป์ ทั้งไทยและสากล รวมทั้งศิลปวัฒนธรรมระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ทำการสอน ทำการแสดง ทำการวิจัย และให้บริการทางวิชาการ ตลอดจนส่งเสริม สืบสาน สร้างสรรค์ อนุรักษ์และเผยแพร่ ศิลปวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติ และศิลปวัฒนธรรมที่หลากหลายของชุมชนในท้องถิ่น (Julaulal, 2018: 11) พื้นที่การเรียนรู้ดนตรีไทยในสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เป็นพื้นที่การเรียนรู้ที่จัดการเรียนการสอนศิลปะในรูปแบบสถาบันการศึกษา โดยยังคงรักษาจุดเด่นในด้านการเรียนการสอนศิลปวัฒนธรรมไทย มีบทบาทในการเผยแพร่ ศิลปวัฒนธรรมในระดับชาติ เช่น การประโคมดนตรีในพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (Komchadluek, 2018) และเป็นสถาบันการศึกษาที่สร้างบุคลากรผู้ทรงคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมไทย ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติขึ้นเป็นศิลปินแห่งชาติหลากหลายท่าน เช่น นายจิรัส อัจฉรงค์ นายสิริชัยชาญ พักจำรูญ นายป๊อ คงลายทอง เป็นต้น (Department of Cultural Promotion, 2020)

จากความสำคัญของพื้นที่การเรียนรู้ที่มีผลต่อการกำหนดวิธีการจัดการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ และประสิทธิภาพของการเรียนรู้ นำมาสู่ความสนใจศึกษาพื้นที่การเรียนรู้ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เนื่องจากเป็นพื้นที่การเรียนรู้ที่มีความโดดเด่นในด้านการจัดการเรียนการสอนทางศิลปวัฒนธรรม โดยจะมุ่งศึกษาพื้นที่การเรียนรู้ที่มีผลต่อการเรียนรู้ดนตรีไทยของผู้เรียน โดยใช้กรอบแนวคิดพื้นที่การเรียนรู้ (Learning Spaces) ร่วมกับการศึกษามิติพื้นที่ในบริบทของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เช่น มิติพื้นที่ทางกายภาพ มิติพื้นที่ทางสังคม และมิติพื้นที่อื่นที่เกี่ยวข้องส่งผลต่อการเรียนรู้และวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนดนตรีไทย เพื่อทำความเข้าใจมิติพื้นที่การเรียนรู้ดนตรีไทยในสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ได้ครบถ้วนมากยิ่งขึ้น งานวิจัยนี้ศึกษามิติพื้นที่การเรียนรู้ดนตรีไทยในสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ผลของมิติพื้นที่ที่มีต่อการเรียนรู้ และผลของมิติพื้นที่ที่มีต่ออัตลักษณ์ วิสัยทัศน์ พันธกิจ ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ โดยผู้วิจัยคาดว่าผลการวิจัยอาจเป็นส่วนหนึ่งที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการออกแบบพื้นที่การเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมกับการเรียนรู้ดนตรีไทยในพื้นที่การเรียนรู้อื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษามิติพื้นที่การเรียนรู้ดนตรีไทยในสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
2. เพื่อศึกษาผลของมิติพื้นที่การเรียนรู้ในสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ที่มีต่อการเรียนดนตรีไทยของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ และผลของมิติพื้นที่การเรียนรู้ในสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ที่มีต่ออัตลักษณ์ พันธกิจ และวิสัยทัศน์ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

นิยามศัพท์เฉพาะ

มิติพื้นที่การเรียนรู้สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ หมายถึง สภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพแวดล้อมทางสังคม รวมถึงการปฏิสัมพันธ์ของบุคคลากรในสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ทางดนตรีไทย ทั้งการเรียนรู้แบบเป็นทางการ และการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการของผู้เรียนดนตรีไทยในสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. พื้นที่ศึกษา

กำหนดพื้นที่ในการเก็บข้อมูลเพื่อทำการศึกษาวิจัย โดยกำหนดเลือกสถานศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนทางด้านดนตรีไทยของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ซึ่งมีการรวบรวมองค์ความรู้ด้านการจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ไว้อย่างครบถ้วน พื้นที่วิจัยที่กำหนดคือ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ถนนราชินี แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร และ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม เป็นสถานที่หลักในการศึกษา ใช้หลักเกณฑ์ในการกำหนดเลือกพื้นที่ทำการวิจัยโดยต้องเป็นสถานที่จัดการเรียนการสอนด้านดนตรีไทย ทำการวิจัย การบริการทางวิชาการ ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

2. กลุ่มเป้าหมาย

เก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนดนตรีไทยในสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ 24 ท่าน โดยเก็บข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้อง 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มอาจารย์ผู้สอนในสาขาวิชาดนตรีไทย 2) กลุ่มนักศึกษาที่เรียนในสาขาดนตรีไทย 3) กลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ระหว่างพ.ศ.2540 - พ.ศ.2559 ด้วยวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) โดยกำหนดคุณสมบัติดังนี้

- 1) กลุ่มอาจารย์ผู้สอนในสาขาวิชาดนตรีไทย กำหนดคุณสมบัติ 3 ประการ คือ 1) มีหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนในสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ 2) มีหน้าที่ในการควบคุมดูแล รับผิดชอบ จัดการเรียนการสอนในสาขาวิชาดนตรีไทยของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ 3) ปฏิบัติหน้าที่ในสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ไม่ต่ำกว่า 2 ปี

2) กลุ่มนักศึกษา กำหนดคุณสมบัติ 2 ประการ คือ 1) มีสถานภาพเป็นนักศึกษาของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ 2) ศึกษาในสาขาวิชาดนตรีคีตศิลป์ไทยศึกษา คณะศิลปศึกษา หรือสาขาวิชาดนตรีไทย คณะศิลปนาฏดุริยางค์

3) กลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ มีคุณสมบัติดังนี้ 1) มีสถานภาพเป็นนักเรียนนักศึกษาของโรงเรียนนาฏศิลป์ หรือ วิทยาลัยนาฏศิลป์ หรือ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ในช่วงเวลาระหว่าง พ.ศ.2488 – พ.ศ. 2559 2) ศึกษาในสาขาวิชาเอกทางดนตรีไทย 3) สำเร็จการศึกษาจาก โรงเรียนนาฏศิลป์ หรือ วิทยาลัยนาฏศิลป์ หรือ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

3. การเก็บรวบรวม วิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูลวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยได้รับการตรวจสอบและรับรองวิธีการเก็บข้อมูลโดยคณะกรรมการจริยธรรมวิจัย ชุดที่ 2 ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลในช่วงเดือน พฤศจิกายน 2563 - มิถุนายน 2564 การเก็บข้อมูลวิจัยใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non-participation observation) ผู้วิจัยจะสังเกตโดยไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้วย เช่น การเรียนการสอนดนตรีไทย งานแสดงบรรเลงดนตรีไทย การฝึกซ้อมดนตรีไทยเพื่อให้เห็นการเรียนรู้ในมิติพื้นที่ และเก็บข้อมูลวิจัยโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) เพื่อรวบรวมข้อมูลโดยใช้คำถามปลายเปิด ประเด็นสำคัญที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ได้แก่ การใช้พื้นที่การเรียนรู้ ผลจากพื้นที่การเรียนรู้ที่มีต่อการเรียนรู้ และผลของพื้นที่การเรียนรู้ที่มีต่ออัตลักษณ์ พันธกิจ และวิสัยทัศน์ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ผู้วิจัยขออนุญาตกลุ่มเป้าหมายในการบันทึกเสียงและจดบันทึกข้อมูล แทนชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ด้วยตัวอักษรและรหัสแทนชื่อจริงในการวิจัย จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและการสัมภาษณ์มารวบรวมวิเคราะห์เชิงบรรยาย โดยใช้ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์และสรุปอภิปรายผลการวิจัยต่อไป โดยนำเสนอข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์ (descriptive analysis)

ผลการวิจัย

1. พื้นที่การเรียนรู้สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ : พื้นที่กายภาพ

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ได้ย้ายสถานที่จัดการเรียนการสอนจากเดิมที่อยู่บริเวณโดยรอบพระอุโบสถวัดบวรสถานสุทธาวาส ถนนราชินี แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ไปจัดการเรียนการสอนบริเวณเดียวกันกับวิทยาลัยนาฏศิลป์ ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ขณะที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลคณะศิลปนาฏดุริยางค์ ยังคงจัดการเรียนการสอนดนตรีคีตศิลป์ไทยบริเวณพื้นที่เดิม ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลพื้นที่การเรียนรู้ 2 แห่ง โดยใช้คำว่าพื้นที่วังหน้า เมื่อกล่าวถึงพื้นที่การเรียนดนตรีไทยบริเวณรอบพระอุโบสถวัดบวรสถานสุทธาวาส และใช้คำว่า ศาลายาเมื่อกล่าวถึงพื้นที่ใหม่ ซึ่งเป็นการใช้คำตามความหมายที่นักศึกษาและอาจารย์ใช้

1.1 การใช้พื้นที่การเรียนรู้ดนตรีไทยสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ วังหน้า พื้นที่การเรียนรู้ดนตรีไทยที่ใช้จัดการเรียนการสอนดนตรีไทยหลัก คือพื้นที่อาคารคณะศิลปนาฏดุริยางค์ ใช้เรียนดนตรีไทยในรายวิชาทักษะปฏิบัติ รวมทั้งการเรียนดนตรีไทยในภาคทฤษฎี โดยแบ่งห้องเรียนตามกลุ่มเครื่องดนตรี ห้องเรียนดนตรี

จะมีการย้ายเครื่องดนตรีไปตามวิชาที่นักศึกษาเรียน โดยนักศึกษามีความคิดเห็นว่าห้องเรียนดนตรีจัดไว้เพียงพอสำหรับเรียนตามตารางเรียน แต่ไม่เพียงพอสำหรับฝึกซ้อมนอกเวลาเรียน ทำให้ต้องไปใช้พื้นที่อื่น ๆ ในการฝึกซ้อมดนตรี



ภาพที่ 1 ภาพห้องเรียนดนตรีไทยและการใช้ห้องเรียนในพื้นที่วังหน้า

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2563

พื้นที่การเรียนรู้ดนตรีไทยนอกห้องเรียนในพื้นที่วังหน้า ผู้วิจัยพบการใช้พื้นที่การเรียนรู้ของนักศึกษา ได้แก่ พื้นที่บริเวณรอบโบสถ์ (พระอุโบสถวัดบวรสถานสุทธาวาส) และ พื้นที่โรงละครวังหน้า โดยมีการใช้พื้นที่บริเวณรอบโบสถ์ในการเรียน การนัดพบอาจารย์ โดยเฉพาะการเรียนของนักศึกษาที่เรียนปีและเรียนคีตศิลป์ไทย รวมทั้งการเรียนเครื่องสายไทยซึ่งเป็นเครื่องดนตรีที่สามารถเคลื่อนย้ายได้สะดวก มีการใช้พื้นที่โรงละครวังหน้าในรายวิชาสัมมนาดนตรีไทย โดยนักศึกษาเข้าไปใช้พื้นที่ในการเรียนรู้การจัดสัมมนาดนตรีไทยและเข้าไปใช้รับฟังการสัมมนา การจัดการแสดงดนตรีไทย ดนตรีสากล การแสดงนาฏศิลป์ รวมทั้งใช้เป็นพื้นที่ในการแสดงผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้รายวิชาทักษะดนตรีไทยของนักศึกษาในแต่ละชั้นปี



ภาพที่ 2 ภาพนักศึกษาเรียนปีและนักศึกษาเรียนขั้บกรับบริเวณรอบโบสถ์

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2563



ภาพที่ 3 ภาพโรงละครวังหน้าและการแสดงผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาภายในโรงละครวังหน้า
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2563

พื้นที่การเรียนรู้บริเวณใกล้เคียง ผู้วิจัยพบว่านักศึกษาได้เรียนรู้ดนตรีไทยจากสถานที่สำคัญที่อยู่ติดกับสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ได้แก่ โรงละครแห่งชาติ และ สำนักการสังคีต กรมศิลปากร พบว่ามีประตูเชื่อมระหว่างสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์กับสถานที่ดังกล่าว นักศึกษาที่ต้องการหาความรู้จากครู ผู้เชี่ยวชาญสำนักการสังคีต สามารถเดินทางไปสอบถามความรู้ได้สะดวก



ภาพที่ 4 ภาพโรงละครแห่งชาติ (ซ้าย) และ สำนักการสังคีต กรมศิลปากร (ขวา)
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2563

จากการสัมภาษณ์นักศึกษาและอาจารย์ ด้านการใช้พื้นที่การเรียนรู้ดนตรีไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ พื้นที่วังหน้า พบว่า พื้นที่การเรียนรู้วังหน้าส่งผลให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักศึกษาและอาจารย์ทั้งสาขาวิชาเดียวกันและต่างสาขาวิชา มีการใช้พื้นที่ฝึกซ้อมดนตรีไทยนอกเหนือจากห้องเรียนดนตรีที่จัดเอาไว้ การเรียนดนตรีบริเวณรอบโบสถ์ทำให้นักศึกษาสงบ ผ่อนคลาย เสียงของการฝึกซ้อมดนตรีไทยเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างบรรยากาศความเป็นสถาบันการเรียนการสอนดนตรีไทย และได้ฝึกการฟังการสร้างเสียงดนตรีในหลาย ๆ แบบ

“การเรียนบริเวณโบสถ์ ที่พบมากคือนักศึกษาเครื่องมือนอกปี เขาจะสบายมาก เพราะเขาจะอิสระในการเรียนมากกว่า...พื้นที่การเรียนรู้มันทำให้เขามีความสุข บางทีการไปเรียนในพื้นที่แคบ ๆ ก็ มีผลต่อสุนทรีย์ของเขา เรียนข้างโบสถ์เขามีความสุข ได้ยินเสียงนกเสียงกา เสียงสัตว์ทั้งหลายก็ทำให้มีความสุขดี อยู่กับธรรมชาติ”

ผู้บอกข้อมูล T1 (สัมภาษณ์, 8 ธันวาคม 2563)

“เรียนดนตรีในแต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน ทั้งในห้อง และข้างนอกห้องเรียน บางครั้งเรียนในห้องเรียน และก็มีบางที่ที่ออกมาเรียน มาฝึกซ้อมหน้าพระเศวต เรียนข้างโบสถ์ ซึ่งมันเป็นการฝึกการผลิตเสียงในหลาย ๆ แบบ”

ผู้บอกข้อมูล T2 (สัมภาษณ์, 13 มกราคม 2564)

การเข้าไปใช้พื้นที่โรงละครวังหน้าและโรงละครแห่งชาติในการจัดสัมมนาทางดนตรีไทย แสดงศิลปนิพนธ์ ทำให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ ได้เผยแพร่ความรู้ความสามารถในด้านที่ตนเองเรียนให้กับบุคคลภายนอก สร้างความรู้สึภาคภูมิใจ และพื้นที่ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ซึ่งติดกับสำนักการสังคีตกรมศิลปากร ทำให้นักศึกษาสามารถสอบถามขอความรู้จากครู ผู้เชี่ยวชาญทางด้านดนตรีไทยได้ตลอดเวลา ซึ่งนักศึกษามีความคิดเห็นว่าเป็นจุดเด่นของการเรียนในสถาบันการศึกษาแห่งนี้

“การที่ได้เรียนที่นี่มันมีข้อดีมาก ๆ ตรงที่หากอยากได้ความรู้ก็ไปหาคุณครูที่กรมศิลป์ได้เลย (สำนักการสังคีต) ซึ่งเราอาจโทรไปนัดกับครูก่อนแล้วค่อยเข้าไป”

ผู้บอกข้อมูล S2 (สัมภาษณ์, 8 ธันวาคม 2563)

“อยู่ตรงนี้ได้เปรียบตรงที่เราติดกับแผนก ก็เข้าไปเอาความรู้ที่ครูแผนกได้ ถ้าสนใจก็ได้ความรู้เยอะ”

ผู้บอกข้อมูล S3 (สัมภาษณ์, 8 ธันวาคม 2563)

1.2 การใช้พื้นที่การเรียนรู้ดนตรีไทยสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ศาลายา คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ได้ย้ายการจัดการเรียนการสอนทั้งระบบมายังเลขที่ 119/19 หมู่ที่ 3 ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยจัดพิธีเปิดอาคารคณะศิลปศึกษาแห่งใหม่ ในวันที่ 26 พฤศจิกายน 2563 และเริ่มทำการเรียนการสอนในวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2563 ภายในพื้นที่สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ประกอบไปด้วย สำนักงานอธิการบดี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ อาคารคณะศิลปะวิจิตร อาคารคณะศิลปศึกษา อาคารคณะศิลปนาฏดุริยางค์ และอาคารของวิทยาลัยนาฏศิลป์ ได้แก่อาคารเรียน (ตึกตัว U) อาคารเรียนนาฏศิลป์ (ตึกละคร) อาคารเรียนโขน อาคารเรียนดนตรีไทย อาคารเรียนดนตรีสากล อาคารสารสนเทศ และ โรงอาหาร

พื้นที่เรียนรู้ดนตรีไทย ภายในสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ของนักศึกษาสาขาดนตรีคีตศิลป์ไทยศึกษา คณะศิลปศึกษา มีพื้นที่หลักคืออาคารคณะศิลปศึกษา ชั้นที่ 8 และ ชั้นที่ 9 ซึ่งชั้นที่ 8 มีการแบ่งพื้นที่เป็นห้องพักอาจารย์สาขาวิชาดนตรีคีตศิลป์ไทยศึกษา ห้องเรียนเครื่องสาย ห้องเรียนคีตศิลป์ ห้องเรียนรวมวง และห้องเก็บเครื่องดนตรี ชั้นที่ 9 เป็นห้องเรียนปี่พาทย์ทั้งหมด โดยแบ่งห้องเรียนแต่ละห้องแยกตามเครื่องมือ มีเพียงพอสำหรับฝึกซ้อมทั้งในและนอกเวลาเรียนในแต่ละกลุ่มเครื่องดนตรี ห้องเรียนมีความพร้อม สามารถเก็บเสียงดนตรีลดภาวะเสียงรบกวนได้ ส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน การฝึกซ้อม และช่วยให้เกิดสมาธิในการเรียนมากขึ้น

“ห้องเรียนมันแบ่งเป็นสัดส่วนมากขึ้น จากเดิมที่รวมกันอยู่เป็นกระจุกในห้องเดียว ตอนนี้สามารถแยกห้อง สามารถเรียนแบบตัวต่อตัวได้เลย และเราก็ยังมีห้องเรียนรวมที่เอาไว้สำหรับแต่ละเครื่องมือ มาเล่นด้วยกัน ก็จะเป็นอีกรูปแบบหนึ่ง”

ผู้บอกข้อมูล T6 (สัมภาษณ์, 9 ธันวาคม 2563)

“ห้องเรียนดนตรีก็มีความสะดวกในการเรียน โดยเฉพาะวิชาที่มีการสั่งงานให้อัดวิดีโอปฏิบัติเพลง ถ้าอยู่ที่เดิมห้องจะไม่พอ มีปัญหาเรื่องห้องปีพ่ายกับเครื่องสายจะแย่งกันอัดเพลง แต่มาที่ใหม่สามารถทำได้ ห้องมีเพียงพอในการใช้ เราเลยไม่ต้องแย่งห้องที่จะอัดเพลงกัน”

ผู้บอกข้อมูล S13 (สัมภาษณ์, 5 เมษายน 2564)



ภาพที่ 5 ภาพอาคารคณะศิลปศึกษา พื้นที่ศาลายา
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2563



ภาพที่ 6 ภาพห้องเรียนดนตรีไทยและการใช้ห้องเรียนในพื้นที่ศาลายา
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2563

นอกจากการใช้พื้นที่การเรียนรู้ภายในอาคารคณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ พบว่า นักศึกษามีการใช้พื้นที่การเรียนรู้นอกเหนืออาคารคณะศิลปศึกษา โดยเป็นพื้นที่ของอาคารคณะศิลปวิจิตรในการจัดสัมมนา การใช้อาคารสารสนเทศ ของวิทยาลัยนาฏศิลป์ ในการเรียนบางรายวิชา แต่นักศึกษา

ยังขาดความคุ้นเคยกับพื้นที่เนื่องจากย้ายมาในพื้นที่ได้ไม่นานทำให้ยังไม่พบการใช้งานพื้นที่นอกห้องเรียนด้วยตนเองมากนัก

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบพื้นที่กายภาพและการใช้ประโยชน์พื้นที่การเรียนรู้ดนตรีไทย

การใช้ประโยชน์พื้นที่	พื้นที่วังหน้า	พื้นที่ศาลา
ห้องเรียน ดนตรีไทย	ไม่สามารถแยกเรียนเฉพาะเครื่องดนตรีแต่ละชนิดได้ ห้องเรียนไม่ได้สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการเรียนดนตรี ไม่เพียงพอในการฝึกซ้อมนอกตารางเรียน	แยกห้องเรียนตามเครื่องดนตรีแต่ละชนิดห้องเรียนสร้างขึ้นสำหรับการเรียนดนตรีโดยเฉพาะจำนวนห้องเรียนมีเพียงพอในการเรียน และ การฝึกซ้อม
พื้นที่เรียนรู้ ดนตรีไทย นอกห้องเรียน	บริเวณรอบพระอุโบสถ ใช้ประโยชน์ในการฝึกซ้อมดนตรี และการแสดง ใช้เป็นสถานที่จัดการแสดงในบางโอกาส รวมถึงมีการจัดบรรเลงดนตรีในพระอุโบสถ ในพิธีสงฆ์ตามโอกาส โรงละครวังหน้า ใช้ประโยชน์ในการชมการแสดงจัดการแสดง การบรรเลงดนตรี การสัมมนา และจัดสอบผลสัมฤทธิ์ สร้างประสบการณ์ทางดนตรีไทย	* ยังไม่ปรากฏเนื่องจากเริ่มใช้งานพื้นที่ได้ไม่นาน
แหล่งเรียนรู้บริเวณใกล้เคียง	โรงละครแห่งชาติ ใช้ประโยชน์ในการชมการแสดง ดนตรี นาฏศิลป์ และเข้าร่วมบรรเลงดนตรีไทยในงานและโอกาสต่าง ๆ สร้างประสบการณ์ทางดนตรีไทย	ตึกสารสนเทศ ใช้เป็นแหล่งความรู้ซึ่งสามารถเข้าไปใช้บริการร่วมกับนักเรียนวิทยาลัยนาฏศิลป์
แหล่งเรียนรู้บริเวณใกล้เคียง	สำนักงานสังคีต เข้าไปเรียนและสอบถามความรู้จากครูผู้เชี่ยวชาญที่ทำงานอยู่ในสำนักงานสังคีต	วิทยาลัยนาฏศิลป์ เข้าไปเรียนและสอบถามความรู้ทางจากครูที่สอนในวิทยาลัยนาฏศิลป์
	พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ศึกษาความรู้ด้านประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ดนตรี-นาฏศิลป์ไทย	คณะศิลปวิจิตร ใช้ประโยชน์อาคารจัดแสดงงานศิลปะ และมีโอกาสในการแสดงร่วมกับคณะศิลปวิจิตร

2. มิติพื้นที่การเรียนรู้สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

2.1 มิติพื้นที่การเรียนรู้ศิลปะไทยแห่งชาติและดนตรีราชสำนัก สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์มีประวัติศาสตร์ต่อยอดจากดนตรีไทยราชสำนัก มีการวางแบบแผนจากราชสำนักและส่งต่อแบบแผนทางศิลปะมาสู่รัฐ หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง โดยเริ่มจากการจัดตั้งโรงเรียนนาฏดุริยางคศาสตร์ ซึ่งได้รับแนวคิดจากโรงเรียนพรานหลวงในพระบรมราชูปถัมภ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า รัชกาลที่ 6 กับโรงเรียนสอนนาฏศิลป์และดุริยางค์ศิลป์ Ecole De Musique et de Danse ของประเทศฝรั่งเศส (Bunditpatanasilpa Institute, 2015: 41) นอกจากจะรับแนวคิดของโรงเรียนพรานหลวงในพระบรมราชูปถัมภ์ ยังรับบุคลากรที่เรียนในโรงเรียนพรานหลวงในพระบรมราชูปถัมภ์ มาเป็นครูสอนดนตรีไทยในโรงเรียนศิลปากรแผนกนาฏดุริยางค์ กระทั่งเลื่อนวิทยฐานะเป็นวิทยาลัยนาฏศิลป์และสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ในปัจจุบัน เมื่อพิจารณาแนวคิดในการจัดตั้งโรงเรียนนาฏศิลป์ พบว่ามีรากฐานจากนโยบายของรัฐที่ต้องการส่งเสริมความเป็นไทย สร้างความรู้สึกรักชาติ โดยมองว่าการรักษาวัฒนธรรมความบันเทิงแบบเดิม เป็นสิ่งที่แสดงถึงภูมิอารยะของประเทศ รัฐบาลจึงดำเนินนโยบายวัฒนธรรมความบันเทิงตามแนวทางนี้ผ่านการดำเนินงานของ กองการสังคีต กรมศิลปากร และสนับสนุน “โครงการปรับปรุงการละครและสังคีต” ของกรมศิลปากร ที่ให้ความสำคัญกับการบำรุงรักษาและสืบทอดศิลปะชั้นสูง โดยเฉพาะศิลปะแบบฉบับของราชสำนัก ซึ่งกรมศิลปากรยึดถือเป็นแบบแผนสืบทอดมาแต่เดิม ส่งเสริมศิลปินรุ่นใหม่ให้ได้รับการศึกษาวิชาสามัญในระดับสูงและศึกษาวิชาทักษะทางดนตรีและนาฏศิลป์ เพื่อให้สามารถเข้ารับราชการในศิลปากร มีการรวบรวมศิลปินชั้นครูมาประจำกรมศิลปากร แล้วถ่ายทอดความรู้สู่คนรุ่นใหม่ (Phuchadaphirom, 2007: 372-373)

นอกจากประวัติศาสตร์การจัดตั้งโรงเรียนอันเป็นรากฐานของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ จะแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างสถาบันฯ กับบทบาทการจัดการศึกษาด้านศิลปวัฒนธรรมแห่งชาติ ยังพบว่าพื้นที่ที่ตั่งนับแต่เป็นโรงเรียนนาฏดุริยางคศาสตร์ จนกระทั่งปัจจุบันยังเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งซึ่งสนับสนุนนัยยะความเป็นชาติ และความเป็นราชสำนักให้ชัดเจนมากขึ้น เนื่องจากพื้นที่ตั้งของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ คือ บริเวณพระอุโบสถวัดบวรสถานสุทธาวาส พระราชวังบวรสถานมงคล หรือที่เรียกกันว่า “โบสถ์วัดพระแก้ววังหน้า” เป็นสถานที่ซึ่งชาวนาฏศิลป์ทุกคนให้ความเคารพ การเรียนดนตรีนาฏศิลป์ในพื้นที่วังหน้า สนับสนุนนัยยะแห่งความเป็นชาติไทย บทบาทผู้ศึกษาศิลปวัฒนธรรมไทย ผู้สืบทอดดนตรีราชสำนักให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นในทัศนะของผู้เรียนและทัศนะของสังคม นักศึกษาเรียกตนเองว่าเป็น “เด็กวังหน้า” ภูมิใจที่ได้เรียนดนตรีไทยจากวังหน้า ได้ซ้อมดนตรีข้างโบสถ์ ได้เล่นดนตรีในโบสถ์ สิ่งนี้เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจให้เกิดความรักความศรัทธาในดนตรีไทย ศรัทธาในสถาบันการศึกษาที่ตนเองเรียน

“เมื่อเข้ามาที่นี่ยังแรกทีเจอคือโรงละคร จากนั้นจะเจอวัดพระแก้ววังหน้า แล้วก็เข้ามาเจอพระพิฆเนศ สิ่งเหล่านี้มันทำให้การเรียนดนตรีไทยก็ดี หรือศิลปะแขนงต่าง ๆ มันดูมีมนต์ขลัง เป็นมิติที่ดูไม่ธรรมดาเลย”

ผู้บอกข้อมูล S4 (สัมภาษณ์, 8 ธันวาคม 2563)

“บรรยากาศโดยรอบของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ มีความร่มรื่น มีต้นไม้มีใบอยู่ตรงหน้าสถาบัน ผมว่ามันเป็นเหมือนกับศูนย์กลาง ทำให้เราอยากจะเรียนที่นี่ มันเป็นที่ที่ครูโบราณท่านเรียนจากที่นี้มา มีการนั่งซ่อมจุดนี้ จุดนั้น มันเป็นเหมือนกำลังใจของเราที่จะเรียน ..เหมือนกับว่าเราได้ต่อจากครูโบราณที่ยังรักษาสืบเหล่านี้อยู่ เหมือนเป็นการอนุรักษ์ด้วย”

ผู้บอกข้อมูล S8 (สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2564)

มิติพื้นที่การเรียนรู้ศิลปะไทยแห่งชาติและดนตรีราชสำนัก เกิดขึ้นและถูกให้ความหมายความหมายในพื้นที่สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ไม่เฉพาะเพียงแค่พื้นที่วังหน้า ซึ่งเป็นพื้นที่เริ่มต้นของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์เพียงเท่านั้น แต่ได้ถูกส่งต่อมิติพื้นที่การเรียนรู้ศิลปะไทยแห่งชาติและดนตรีราชสำนัก ออกไปยังพื้นที่ทางกายภาพอื่นของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ด้วยเช่นกัน

2.2 มิติพื้นที่การเรียนรู้แบบบูรณาการทางสังคม มิติพื้นที่การเรียนรู้ดนตรีไทยในสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เป็นพื้นที่การเรียนรู้ที่สร้างบรรยากาศสังคมของศิลปิน นักดนตรีไทย สมาชิกภายในสังคมสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์มีความรู้สึกสนิทสนมกันดุจครอบครัวญาติมิตร นำไปสู่การถ่ายทอดความรู้ทางดนตรีไทย ค่านิยม แนววิถีปฏิบัติของคนในพื้นที่ มิติพื้นที่ดังกล่าวเกิดขึ้นจากพื้นฐานความชื่นชอบ ชื่นชม ในศาสตร์ทางด้านศิลปะเช่นเดียวกัน นักศึกษาและอาจารย์มีส่วนร่วมในกิจกรรมการแสดงของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ได้รับมอบหมายหน้าที่ในการฝึกซ้อม ร่วมแสดงในโอกาสต่าง ๆ อาจารย์จำนวนมากต่างสำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยนาฏศิลป์ หรือ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ได้รับการยอมรับยกย่องจากคนในสังคมด้านความรู้ความสามารถทางดนตรีไทย ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้จึงสนับสนุนให้เกิดสำนักแห่งความเป็นชุมชนทางศิลปะ เป็นพื้นที่การเรียนรู้แบบบูรณาการทางสังคม

“ที่นี่มีความเป็นกันเอง ได้ยินแต่เสียงดนตรี ...เราเข้ามาแล้วเห็นก็เป็นแรงบันดาลใจที่อยากจะเก่ง เราเรียนในสิ่งที่เราชอบ สิ่งที่เรามีความสุข และบรรยากาศตรงนี้ก็ส่งเสริม”

ผู้บอกข้อมูล S3 (สัมภาษณ์ 8 ธันวาคม 2563)

“สายสัมพันธ์เป็นแบบรุ่นพี่กับรุ่นน้อง ครูที่นี่ก็คือรุ่นพี่ของเรา เพียงแต่เขาจบไปนานแล้วแล้วมาเป็นครูเรา เราเข้ามาใหม่เป็นลูกศิษย์ เลยเป็นความสัมพันธ์แบบรุ่นพี่รุ่นน้องมากกว่า อย่างคำที่ใช้เรียก ที่อื่นเขาจะเรียกว่าอาจารย์ส่วนที่นี่จะเรียกด้วยคำว่าครู ความสนิทสนมจะมากกว่า”

ผู้บอกข้อมูล S9 (สัมภาษณ์ 9 ธันวาคม 2563)

“การได้เห็นครู เห็นศิลปินแห่งชาติมาสอน ทำให้เรารู้สึกอยากเป็นให้ได้ของเขา ...แล้วเราก็จะทำเหมือนเขาได้ มันทำให้เรามีกำลังใจ อย่างครูคนล่าสุดที่ได้ศิลปินแห่งชาติก็คือครูبيب เขาก็เรียนอยู่ในรั้ววิทยาลัย อยู่ในสถาบันฯ และตอนนี้ก็อยู่แผนก มาสอนในสถาบันด้วย”

ผู้บอกข้อมูล S14 (สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2564)

พื้นที่การเรียนรู้แบบบูรณาการทางสังคมในสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ สร้างการเรียนรู้แบบไม่เพียงทางการ โดยนักศึกษาจะได้รับรู้จากการพบปะพูดคุยกับครู ผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์ รวมถึงเพื่อนที่มีความ

ชื่นชอบและมีความรู้ความสามารถในเรื่องเดียวกัน ก่อให้เกิดการพัฒนาตนเอง สร้างความสุขและแรงบันดาลใจในการเรียน

2.3 มิติพื้นที่การเรียนรู้ผ่านการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีไทย การสอนดนตรีไทยตามแบบแผนของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ส่งผลให้เกิดมิติพื้นที่การเรียนรู้ผ่านการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีไทย โดยพบลักษณะการสอนดนตรีไทยที่สอดคล้องกับรูปแบบการสืบทอดดนตรีไทยในบริบทสังคมไทยแต่เดิม มีการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ครูอาจารย์ได้ถ่ายทอดความรู้ทักษะทางดนตรีไทยร่วมกับแนวปฏิบัติ ค่านิยม ตลอดจนพิธีกรรมต่าง ๆ มีการถ่ายทอดขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมที่เป็นมุขปาฐะ ผ่านการบอกเล่าตำนาน การเล่าเกร็ดทางดนตรีไทย การอธิบายบทประพันธ์ ความรู้ด้านแนวปฏิบัติทางสังคม ผ่านการเรียน การเข้าร่วมพิธีกรรม งานกิจกรรมของสถาบันฯ และงานพระราชพิธี รัฐพิธีของไทยที่นักศึกษาสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ได้มีส่วนร่วมแสดงดนตรีนาฏศิลป์เป็นประจำ มีการส่งผ่านความรู้ด้านวิถีปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล ผ่านความเชื่อและพิธีกรรมทางดนตรีไทย เช่น พิธีกรรมทางศาสนา พิธีไหว้ครูดนตรีไทย

“เราเป็นวัฒนธรรมที่ต่อยอดจากวัฒนธรรมเดิม เรายังคงเคารพครูอาจารย์ รู้สึกเกรงกลัว และเคารพในสิ่งที่อยู่สูงกว่าเราอยู่เสมอ เพราะเราถูกปลูกฝังด้วยวัฒนธรรมไทยที่ต้องรู้จักเคารพครู”
ผู้บอกข้อมูล T5 (สัมภาษณ์, 9 ธันวาคม 2563)

“เขาสอนทุกอย่าง ไม่ใช่แค่การเล่นดนตรี ..เท่ากับว่าเขาสอนการใช้ชีวิตในสังคมทุกอย่าง สอนเรื่องการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น การเคารพผู้อื่นมันเป็นอย่างไร การเคารพผู้อาวุโส หรือคนที่น่านับถือ”
ผู้บอกข้อมูล S16 (สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2564)

“สถาบันฯ เราเข้าไปแสดงตลอด จะเกี่ยวข้องกับพระราชพิธี หรือการแสดงที่เห็นได้ชัด เช่น โขนพระราชทาน แล้วก็มียานเห่เรือที่ไปเป่าปี่บนเรือก็เป็นของเรา หรืองานสวรรณคตของในหลวงรัชกาลที่ 9 ก็เข้าไปประโคม ทั้ง 4 วงที่อยู่ในนั้น”
ผู้บอกข้อมูล S14 (สัมภาษณ์, 5 เมษายน 2564)

มิติพื้นที่การเรียนรู้ดนตรีไทยในสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์นั้นจึงเป็นผลผลิต และในขณะเดียวกันก็เป็นส่วนหนึ่งของการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมไทยที่ผนวกรวมเข้ากับการเรียนการสอนดนตรีไทย พร้อมไปกับการถ่ายทอดการให้คุณค่าต่อวิถีปฏิบัติต่าง ๆ ผ่านความทรงจำที่มีบอกเล่าสืบทอดกันมา ผู้เรียนได้รับการส่งต่อบทบาทสำคัญในการเป็นผู้รักษาสমัติทางภูมิปัญญาของครู รักษาสมบัติทางศิลปวัฒนธรรมของชาติ เพื่อต่อไปตนจะได้มีโอกาสส่งต่อความรู้ภูมิปัญญาเหล่านี้ให้กับคนรุ่นต่อไป กล่าวได้ว่าการเรียนดนตรีไทยในสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์มีลักษณะของการถ่ายทอดวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งโดยวิธีการต่างๆ ที่เหมาะสม เช่น การสาธิต การสั่งสอนบอกเล่า การถ่ายทอดเป็นลายลักษณ์อักษร จนมีผลทำให้ความคิดและความเชื่อถูกถ่ายทอดไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งได้

3. ผลของมิติพื้นที่การเรียนรู้ดนตรีไทยสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ต่อการเรียนรู้

การศึกษาผลของมิติพื้นที่การเรียนรู้ดนตรีไทยสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ที่มีต่อการเรียนรู้ ผู้วิจัยนำข้อมูลจากผู้เรียนและผู้สอนดนตรีไทยในสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ด้านพื้นที่การเรียนรู้ทางกายภาพ และมิติพื้นที่ในบริบทของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ มาจัดกลุ่มแนวคิดหลัก ได้แก่ มิติพื้นที่การเรียนรู้ศิลปะแห่งชาติและราชสำนัก มิติพื้นที่การเรียนรู้แบบบูรณาการทางสังคม และ มิติพื้นที่การเรียนรู้ผ่านการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีไทย จากนั้นผู้วิจัยนำประเด็นย่อยที่อยู่ในข้อมูลพื้นที่การเรียนรู้ทางกายภาพและมิติพื้นที่การเรียนรู้มาวิเคราะห์แสดงข้อมูลผลของมิติพื้นที่การเรียนรู้ดนตรีไทยในสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ในรูปแบบตาราง

ตารางที่ 2 วิเคราะห์ผลของพื้นที่การเรียนรู้ต่อการเรียนรู้ดนตรีไทยของนักศึกษาสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

มิติพื้นที่การเรียนรู้สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์	ผลของมิติพื้นที่การเรียนรู้ต่อการเรียนดนตรีไทย
ระบบการเรียนดนตรีไทยตามขนบ การสืบทอดระบบดนตรีราชสำนัก	- เกิดความใกล้ชิดและเคารพครูอาจารย์ - เข้าใจในการปฏิบัติได้ชัดเจน - เกิดความภาคภูมิใจในการเรียน
ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทย, ครูสำนักการสังคีต กรมศิลปากร	- เข้าถึงองค์ความรู้ได้สะดวก - เกิดแรงบันดาลใจในการเรียน
ประวัติศาสตร์ด้านดนตรีไทยของ สถาบันการศึกษา	- เคารพต่อสถานที่และการเรียนดนตรีไทย - เกิดความภาคภูมิใจในการเรียน
นักศึกษามีความชอบ มีความเชี่ยวชาญในเรื่อง เดียวกัน	- เกิดการพัฒนาในการเรียนดนตรี
การร่วมแสดงและบรรเลงดนตรีไทยในงาน ระดับชาติงานพระราชพิธี รัฐพิธี	- ได้รับประสบการณ์บรรเลงดนตรี - เกิดความภาคภูมิใจ ได้นำสิ่งที่เรียนไปใช้ - เกิดความผูกพันกับเพื่อน กับครูอาจารย์ - ภูมิใจในการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม
สภาพแวดล้อมแหล่งการเรียนรู้ด้านศิลปะ	- ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในการเรียนด้านศิลปะ - เชื่อมโยงความรู้ด้านศิลปะข้ามสาขาวิชา
เรียนกับครูอาจารย์, ผู้เชี่ยวชาญ, ที่สำเร็จ การศึกษาจากสถาบันเดียวกัน	- ได้รับความรู้จากผู้เชี่ยวชาญโดยตรง - เกิดความภูมิใจ - เกิดแรงบันดาลใจในการเรียน
ความรู้สึกสนิทสนม ผูกพันกันอย่างครอบครัว	- เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักศึกษา - รู้สึกศรัทธาในสถาบันการศึกษา - มีการช่วยเหลือกันในการเรียน
บทบาทในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชาติ	- เกิดความภาคภูมิใจในการเรียนดนตรีไทย - เกิดแรงบันดาลใจในการเรียน

4. ผลของมิติพื้นที่การเรียนรู้ดนตรีไทยสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ต่ออัตลักษณ์ พันธกิจ วิสัยทัศน์

4.1 อัตลักษณ์ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ผู้วิจัยศึกษาผลของมิติพื้นที่การเรียนรู้ดนตรีไทยสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ที่มีต่ออัตลักษณ์ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ โดยรวบรวมจากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า มิติพื้นที่การเรียนรู้ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์มีผลต่ออัตลักษณ์ที่เป็นภาพแทนของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ โดยสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์มีอัตลักษณ์ในการเป็นสถาบันการศึกษาทางศิลปะ แหล่งความรู้ศิลปะทุกแขนง ทั้งดนตรี นาฏศิลป์ ทักษะศิลป์ มีความโดดเด่นในด้านศิลปะไทย มีการจัดการเรียนการสอนด้านศิลปะที่จริงจัง เน้นทักษะปฏิบัติทางศิลปะ ความเป็นชุมชน เป็นที่รู้จักกันในกลุ่มผู้ที่ศึกษาดนตรีนาฏศิลป์ไทย แต่ไม่ได้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางจากบุคคลภายนอกในแวดวงอื่น ๆ

“ที่นี่เป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปะทุกแขนง คนข้างนอกอาจไม่รู้จักรัก แต่จะรู้จักเฉพาะกลุ่ม”

ผู้บอกข้อมูล S3 (สัมภาษณ์ 8 ธันวาคม 2563)

“เราต้องรักษาความเข้มข้นในการเรียนการสอนไว้ ...คงความเป็นอัตลักษณ์ของวิทยาลัยนาฏศิลป์เดิม ของสถาบันเดิมของเรา เราไม่ได้เรียนดนตรีแค่ตะ แะ ๆ ”

ผู้บอกข้อมูล T4 (สัมภาษณ์ 9 ธันวาคม 2563)

เมื่ออัตลักษณ์ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์คือสถาบันการศึกษาด้านศิลปะที่ให้ความสำคัญกับทักษะทางศิลปะ มีความโดดเด่นด้านศิลปะไทย โดยเฉพาะด้านดนตรีและนาฏศิลป์ไทย พบว่า ระบบการเรียนการสอนดนตรีไทยตามขนบแบบดนตรีไทยราชสำนักที่ยังคงใช้การเรียนการสอนแบบตัวต่อตัว เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่ออัตลักษณ์ นอกจากนี้อัตลักษณ์ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ยังถูกส่งต่อให้กลายเป็นอัตลักษณ์ของนักศึกษา ซึ่งไม่ได้ถูกกล่าวถึงเฉพาะในด้านฝีมือ ความสามารถทางวิชาชีพเพียงเท่านั้น แต่ถูกกล่าวถึงในด้านประเพณี วัฒนธรรมไทยที่ผูกพันอยู่กับศาสตร์การเรียนทางดนตรีนาฏศิลป์ไทย เมื่อนำการวิเคราะห์มิติพื้นที่การเรียนรู้ดนตรีไทยในสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์มาใช้พิจารณาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ พบว่า มิติพื้นที่การเรียนรู้ดนตรีไทยในสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ทั้ง 3 มิติมีผลต่ออัตลักษณ์ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์และอัตลักษณ์ของผู้เรียน

4.2 อัตลักษณ์ วิสัยทัศน์ พันธกิจ ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ การกำหนดอัตลักษณ์ พันธกิจ และวิสัยทัศน์ นั้นเป็นบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารที่มีการหารือร่วมกัน โดยอัตลักษณ์ พันธกิจ และ วิสัยทัศน์ที่ใช้ในปัจจุบัน เริ่มต้นกำหนดเมื่อปีพ.ศ. 2560 และใช้มาจนถึงปัจจุบัน

“อัตลักษณ์ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์คือ สืบสาน สร้างสรรค์ งานศิลป์ วิสัยทัศน์ คือ เป็นสถาบันชั้นนำของชาติด้านนาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ คีตศิลป์ ช่างศิลป์ และทัศนศิลป์ ที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับระดับชาติและนานาชาติ..”

ผู้บอกข้อมูล A1 (สัมภาษณ์ 7 มีนาคม 2564)

มิติพื้นที่การเรียนรู้ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ มีส่วนในการสนับสนุนส่งเสริม อัตลักษณ์ พันธกิจ วิสัยทัศน์ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ โดยมิติพื้นที่การเรียนรู้กับครูผู้เชี่ยวชาญ ได้สนับสนุนวิสัยทัศน์ในการเป็นสถาบันชั้นนำของชาติด้านนาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ คีตศิลป์ ช่างศิลป์ และ ทศนศิลป์ ที่มีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับระดับชาติและนานาชาติ การมีพื้นที่ให้นักศึกษาได้เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม ได้นำความรู้ความสามารถมาใช้ในการสร้างสรรค์และแสดงออก สอดคล้องกับอัตลักษณ์ที่กำหนดไว้ว่า สืบสาน สร้างสรรค์ งานศิลป์ โดยสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ มีโรงละครวังหน้า มีพื้นที่ติดกับโรงละครแห่งชาติ มีสิ่งศาลาอยู่ในพื้นที่ ตลอดจนการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดการศึกษาให้มีความพร้อม ตรงกับพันธกิจในการ จัดการศึกษา ระดับพื้นฐานวิชาชีพขั้นสูงด้านนาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ คีตศิลป์ ช่างศิลป์ และ ทศนศิลป์ ที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับระดับชาติและนานาชาติ

สรุปผล

ผลการศึกษาสรุปได้ว่ามิติพื้นที่การเรียนรู้สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ มีผลต่อการเรียนรู้ของนักศึกษาและอัตลักษณ์ พันธกิจ วิสัยทัศน์ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ โดยในด้านพื้นที่ทางกายภาพ 1) พื้นที่วังหน้า มีผลต่อความรู้สึกผูกพันและภาคภูมิใจต่อการได้เรียนในพื้นที่วังหน้า มีการใช้พื้นที่เรียนและฝึกซ้อมดนตรีไทย นอกเหนือจากห้องเรียนดนตรีที่จัดเอาไว้ คือ พื้นที่บริเวณรอบโบสถ์ เป็นพื้นที่ซึ่งทำให้เกิดความรู้สึกสงบ ผ่อนคลาย มีโรงละครวังหน้าและโรงละครแห่งชาติให้นักศึกษาได้ใช้ฝึกประสบการณ์การแสดงดนตรี เผยแพร่ความรู้ความสามารถในด้านที่ตนเองเรียนให้บุคคลภายนอกเข้ามาชม พื้นที่ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ซึ่งติดกับสำนักการสังคีต กรมศิลปากร ทำให้เข้าถึงความรู้จากครูผู้เชี่ยวชาญทางด้านดนตรีไทยได้ตลอดเวลา พื้นที่วังหน้ามีข้อจำกัดด้านห้องเรียนซึ่งไม่เพียงพอต่อความต้องการ ไม่สามารถจัดเครื่องดนตรีให้อยู่ประจำห้องเรียนได้ 2) พื้นที่ศาลายา มีความพร้อมในด้านห้องเรียน จัดสร้างขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์สำหรับการเรียนการสอนดนตรี ห้องเรียนปฏิบัติดนตรีแยกตามเครื่องมือเอก มีผลให้นักศึกษารู้สึกมีสมาธิในการเรียนและการฝึกซ้อม

มิติพื้นที่การเรียนรู้ดนตรีไทยในสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ได้ทั้งหมด 3 มิติหลัก ซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้และมีผลต่ออัตลักษณ์ พันธกิจ วิสัยทัศน์ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ดังนี้

1) มิติพื้นที่การเรียนรู้ศิลปะไทยแห่งชาติ และดนตรีราชสำนัก เกิดขึ้นจากประวัติศาสตร์ บทบาท ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ร่วมกับพื้นที่ทางกายภาพที่ส่งเสริมความเป็นพื้นที่การเรียนรู้ศิลปะไทย ความเป็นชาติไทย และความเป็นดนตรีราชสำนัก มิติพื้นที่การเรียนรู้นี้ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจ เกิดแรงบันดาลใจ เข้าใจหลักการปฏิบัติได้อย่างดี และส่งผลต่ออัตลักษณ์ในการเป็นสถาบันการศึกษาทางศิลปะไทย

2) มิติพื้นที่การเรียนรู้แบบบูรณาการทางสังคม ที่รวมบุคลากรซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านเดียวกัน นักศึกษาที่มีความชอบในเรื่องดนตรีไทยเหมือนกัน มีความสำเร็จของผู้ที่ได้จบการศึกษาในทางดนตรีไทยที่ได้กลับมาสอนในสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ รวมทั้งการที่นักศึกษามีบทบาทในการจัดแสดงดนตรีไทยในโอกาสต่าง ๆ ส่งผลต่อการเรียนรู้ทำให้เกิดการพัฒนาในการเรียน ได้รับความรู้จากครูผู้เชี่ยวชาญทั้งการเรียนรู้แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และเกิดการเชื่อมโยงความรู้ด้านศิลปะข้าม

สาขาวิชา มีผลต่ออัตลักษณ์ในการเป็นสถาบันการศึกษาทางศิลปะที่สร้างบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถ เป็นแหล่งรวมความรู้ทางศิลปวัฒนธรรมไทย

3) มิติพื้นที่การเรียนรู้ผ่านการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมดนตรีไทย มีการส่งต่อความรู้ทางดนตรีพร้อมกับจารีตประเพณีและแนวความคิดที่ถูกถ่ายทอดจากครูรุ่นสู่รุ่น ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างครูอาจารย์และนักศึกษา ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรักภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์สืบทอดศิลปวัฒนธรรมไทย มีผลต่ออัตลักษณ์ ในการเป็นสถาบันการศึกษาทางศิลปะที่มีการสืบทอดการเรียนการสอนตามขนบธรรมเนียมเดิม คงความเป็นดนตรีราชสำนัก และมีผลต่ออัตลักษณ์ของนักศึกษาที่เป็นผู้เคารพนอบน้อมต่อครู

มิติพื้นที่การเรียนรู้สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ สนับสนุนอัตลักษณ์ พันธกิจ และวิสัยทัศน์ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ โดยมิติพื้นที่การเรียนรู้ดนตรีไทยตามขนบ มีอาจารย์ที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันการศึกษาเดียวกับที่นักศึกษาเรียน ความรู้สึกรักสนทนสมผูกพันอย่างครบถ้วน ประวัติศาสตร์ด้านดนตรีไทยของสถาบันการศึกษา และการได้เรียนกับผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรี รวมทั้งครูจากสำนักการสังคีต สนับสนุนอัตลักษณ์ “สืบสาน สร้างสรรค์ งานศิลป์” มิติพื้นที่การเรียนรู้ที่นักศึกษามีความเชี่ยวชาญมีความชอบในด้านเดียวกัน และการได้เรียนกับผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทย ส่งเสริมวิสัยทัศน์ “เป็นสถาบันชั้นนำเป็นสถาบันชั้นนำของชาติด้านนาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ คีตศิลป์ ช่างศิลป์ และทัศนศิลป์ ที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับระดับชาติและนานาชาติ” การจัดการแสดง การบรรเลงดนตรีไทยในระดับชาติ และ นานาชาติ รวมถึงบทบาทในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมชาติ ส่งเสริมอัตลักษณ์ วิสัยทัศน์ และพันธกิจของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ คือ สนับสนุนให้เกิดการ “สร้างงานวิจัย งานสร้างสรรค์ งานนวัตกรรมที่เป็นองค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม อย่างมีคุณค่าแก่สังคม ให้บริการวิชาการด้านศิลปวัฒนธรรมแก่สถานศึกษา ชุมชน และสังคม อนุรักษ์ พัฒนา สืบสาน และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมสู่ประชาคมอาเซียนและนานาชาติ จัดการแสดงนาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ คีตศิลป์ ช่างศิลป์ และทัศนศิลป์ เพื่อเทิดทูนสถาบันหลักของชาติ และส่งเสริมความเป็นไทยในระดับนานาชาติ” ส่วนพื้นที่การเรียนรู้ที่แวดล้อมไปด้วยแหล่งการเรียนรู้ด้านศิลปะส่งเสริมพันธกิจ “จัดการศึกษาระดับพื้นฐานวิชาชีพขั้นสูงด้านนาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ คีตศิลป์ ช่างศิลป์ ที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับระดับชาติและนานาชาติ”

อภิปรายผล

มิติพื้นที่สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ สามารถวิเคราะห์ด้วยกรอบแนวคิดการผลิตพื้นที่ (Production of Space) ของ ออลี เลเฟบร (Henri Lefebvre) โดยมิติพื้นที่การเรียนรู้ดนตรีไทยในสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เกิดจากความสัมพันธ์เชิงความหมายของกระบวนการสร้างสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Space) มีความสัมพันธ์โดยตรงกับพื้นที่ทางสังคม (Social Space) และพื้นที่ในมโนทัศน์ (Mental Space) ก่อให้เกิดเป็นมิติพื้นที่การเรียนรู้ที่ผูกพันอยู่กับความเป็นชาติไทยอย่างไม่สามารถแยกออกจากกันได้ โดยมิติพื้นที่การเรียนรู้ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ มีลักษณะเป็นพื้นที่การเรียนรู้ศิลปะแห่งชาติ (National Art Learning space) ด้วยองค์ประกอบและความสัมพันธ์ตามแนวคิดการผลิตพื้นที่ กล่าวคือ พื้นที่ทางกายภาพของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เป็นพื้นที่โดยรอบพระอุโบสถวัดบวรสถานสุทธาวาส ในเขตของพระราชวังบวรสถานมงคล สัมพันธ์

กับพื้นที่ทางสังคมหนึ่งคือพื้นที่ในเขตพระราชวังบวรสถานมงคล เป็นสัญลักษณ์ของสถาบันกษัตริย์ อันเป็นสถาบันหลักของสังคมไทยที่มีความเกี่ยวข้องกับอำนาจการปกครอง ประวัติศาสตร์ พุทธศาสนา รวมไปถึงความเจริญรุ่งเรืองทางศิลปวัฒนธรรมของชาติ อีกนัยหนึ่งคือพื้นที่ดั้งเดิมที่ใช้สอนศิลปะนับแต่ก่อตั้งโรงเรียนนาฏศิลป์ได้ใช้พื้นที่ดังกล่าวจัดการเรียนการสอนศิลปะไทยทั้งดนตรี นาฏศิลป์ โดย ครู ผู้เชี่ยวชาญ ศิลปินแห่งชาติ สาขาดนตรีไทย นาฏศิลป์ไทย ต่างเล่าเรียนและสำเร็จการศึกษาจากที่นี่ และกลับมาสอนที่นี่ ดังนั้น นัยยะเชิงพื้นที่ทางสังคมทั้งสองนัยยะที่กล่าวมา ล้วนมีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน และได้ส่งผลต่อพื้นที่ในมิติทัศน์ มิติพื้นที่การเรียนรู้สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ในมิติทัศน์ของผู้คนจึงเป็นพื้นที่การเรียนรู้ศิลปะแห่งชาติ ที่บ่มเพาะและสืบสานความเป็นชาติไทย ด้วยการเรียนการสอนศิลปะไทย โดยเฉพาะดนตรีนาฏศิลป์ไทย ตามขนบการเรียนการสอนแบบไทยโบราณ ผ่านการสืบทอดความรู้ประสบการณ์จากครูรุ่นสู่รุ่น ผู้คนในสังคมรับรู้บทบาทของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ผ่านบทบาทการมีส่วนร่วมในการบรรเลงการประโคมดนตรีในงานพระราชพิธี รัฐพิธี และพิธีสำคัญของประเทศชาติ รวมทั้งบทบาทในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย

ความสัมพันธ์ของพื้นที่ทำให้เกิดการประกอบสร้างความหมายของพื้นที่ในความทรงจำ โดยผู้ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ ผู้ที่เข้ามาใช้พื้นที่ในการเรียน การฝึกซ้อม การจัดการแสดง ดนตรีนาฏศิลป์ ได้ร่วมกันทำให้เกิดภาพหรือสำนึกบางอย่างต่อพื้นที่จากการปฏิบัติกิจกรรมในพื้นที่นั้น ๆ เป็นปฏิบัติการต่อพื้นที่กายภาพ (Spatial Practice) เช่น การใช้พื้นที่บริเวณรอบพระอุโบสถฯ ในการเรียนการสอนดนตรีไทย ในการจัดการแสดงทางศิลปวัฒนธรรม การสัมมนาในพื้นที่โรงละครวังหน้า การเรียนดนตรีไทยกับครูในสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ปฏิบัติการต่อพื้นที่กายภาพนำไปสู่กระบวนการปฏิสัมพันธ์พื้นที่และความหมายความเข้าใจ (Representations of Space) คือการรับรู้ถึงความหมายของพื้นที่การเรียนรู้ทางด้านดนตรีไทย นาฏศิลป์ไทย นับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน บทบาทของการเป็นสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทย นำไปสู่การผลิตสิ่งที่เรียกว่า ภาพตัวแทนของพื้นที่ (Representations of Space) อันเป็นภาพตัวแทนที่นักศึกษา อาจารย์ และบุคคลทั่วไปมีเข้าใจต่อสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ คือภาพตัวแทนของพื้นที่การเรียนรู้ทางศิลปะแห่งชาติ พื้นที่อนุรักษ์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของชาติไทย ภาพตัวแทนของพื้นที่ดังกล่าวเป็นผลผลิตภาพสะท้อนทางสังคม สะท้อนออกมาด้วย ภาพลักษณ์ (image) ความทรงจำ (memory) และสัญลักษณ์ (symbols) ของบุคคลที่ในพื้นที่ (Tantimala, 2017: 100) ความรู้สึกผูกพันของนักศึกษาต่อพื้นที่เกิดขึ้นจากการประกอบสร้างทางวัฒนธรรมในฐานะที่เป็นท้องถิ่นที่มีทั้งตัวตน สถานที่ และความรู้สึกเข้ามาเกี่ยวข้องกัน โดยประวัติศาสตร์เข้ามาผูกโยงกับสถานที่ซึ่งครูอาจารย์ที่สืบทอดดนตรีไทยให้การศึกษาสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น สร้างนักดนตรีไทย ครูดนตรีไทย ศิลปินแห่งชาติ ผู้ที่มีชื่อเสียงรับใช้สังคมในด้านดนตรีไทย ประวัติศาสตร์เหล่านี้ก่อให้เกิดสำนึกร่วม เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ ความรู้สึกถึงรากเหง้าและความเป็น “คนใน” (insidedness) ของสถานที่

การเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาดนตรีไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ สอดคล้องกับงานวิจัยการจัดการองค์ความรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมสาขาวิชานาฏศิลป์ไทยสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ที่พบว่า การแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาเกิดขึ้นจากการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ ทั้งกับนักศึกษาด้วยกันเอง

นักศึกษา กับอาจารย์ และ นักศึกษากับผู้ทรงคุณวุฒิ ศิลปินแห่งชาติ โดยส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปแบบของการสนทนาแลกเปลี่ยนเรื่องราว ประสบการณ์ การฝึกฝนทักษะทำซ้ำ การแสวงหาความรู้ด้วยวิธีการฝึกฝน เข้าหาผู้ที่มีองค์ความรู้เพื่อทำการฝึกฝน และทำให้การประเมินความถูกต้องจากสิ่งที่ได้ศึกษามา เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้และผู้รับองค์ความรู้ (Julanual, 2018: 109-110) ตรงกับการศึกษามิติพื้นที่การเรียนรู้ดนตรีไทยในสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ คือนักศึกษาให้ความสำคัญกับครูอาจารย์ และสามารถศึกษาเรียนรู้ดนตรีไทยได้ด้วยมิติพื้นที่การเรียนรู้แบบบูรณาการทางสังคมในสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกันอย่างไม่เป็นทางการ Sam Elkington และ Brett Bligh อธิบายพื้นที่การเรียนรู้แบบบูรณาการทางสังคม (The socially integrated learning space) ในแง่พื้นที่ซึ่งให้บริการผู้เรียนในฐานะชุมชน มีความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งร่วมกัน (Elkington & Bligh, 2019: 11-16) ในกรณีนี้คือนักศึกษาสนใจในด้านการเรียนดนตรีไทย รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนดนตรีไทย มีกิจกรรมการแสดงดนตรีที่ได้แสดงความสามารถ สร้างความสนิทสนมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีประวัติศาสตร์ในพื้นที่ มีความสำเร็จของนักเรียน นักศึกษาแต่ละรุ่น ทำให้นักศึกษาเกิดแรงบันดาลใจในการเรียน รู้สึกถึงคุณค่าในสิ่งที่ตนเองเรียน นอกจากนี้การเรียนดนตรีไทย เป็นการเรียนดนตรีที่อยู่บนมรดกวัฒนธรรมเดิม ซึ่งมีวิถีในการประพฤติปฏิบัติเฉพาะ นักศึกษาที่เรียนในสาขาดนตรีไทยปฏิบัติตามวิถีเหล่านั้นจึงทำให้เกิดประสบการณ์ร่วม แนวทางปฏิบัติร่วมกันกลายเป็นความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ มีแรงบันดาลใจในการพัฒนาตนเองทางด้านดนตรีไทย มีความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม รักและศรัทธาในสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ที่ตนได้เรียน

การเรียนรู้ดนตรีไทยในสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ พบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวคิดการจัดพื้นที่การเรียนรู้แบบเชื่อมโยง (The associative learning space) ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ได้รับการออกแบบให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึก ความคาดหวัง ความเชื่อมโยงในระดับสัญชาตญาณ โดยเป็นพื้นที่การเรียนรู้ที่เลียนแบบพื้นที่อื่นที่ผู้ใช้งานมีความคุ้นเคย มาก่อน (Elkington & Bligh, 2019 : 11-16) โดยพบการจัดสอรายวิชาทักษะเพลงไทยในโรงละครวังหน้า รวมทั้งการจัดสอเวที ที่มีการจัดสถานที่ห้องสอให้มีลักษณะเป็นเวทีการแสดงดนตรี มีการจัดพิธีกรดำเนินรายการ มีการกล่าวแนะนำตนเอง นักศึกษาต้องฝึกซ้อมดนตรีเพื่อสอในเพลงที่กำหนด โดยการจับสลากเพลงในวันนั้น การสอเวทีจึงเป็นการเชื่อมโยงการสอกับการแสดงดนตรีไทยในงานจริง ทำให้เกิดการยกระดับพื้นที่การเรียนรู้โดยยังคงสถานะทางอารมณ์และความคาดหวังแบบเดียวกันเอาไว้ อีกทั้งมีการเรียนรู้ผ่านพื้นที่กระตุ้นการเรียนรู้ (The stimulating learning space) ซึ่งกระตุ้นการคิด การกระทำผ่านประสบการณ์ทางประสาทสัมผัส โดยนักศึกษามีโอกาสได้ฟังเสียงเพลง ได้ชมการแสดงดนตรีนาฏศิลป์ ซึ่งมีการเรียนและการฝึกซ้อมในพื้นที่สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์เป็นประจำ ประสบการณ์ดังกล่าวกระตุ้นให้เกิดการคิด เกิดการเรียนรู้ การเห็นครูอาจารย์ฝึกซ้อมดนตรี รวมทั้งการได้ฟังเรื่องเล่าเกี่ยวกับดนตรีไทย กระตุ้นให้เกิดความสงสัยใคร่รู้และการคิดสะท้อนกลับ เกิดการซึมซับประสบการณ์ และพบพื้นที่การเรียนรู้แบบบูรณาการทางความคิด (The cognitively integrated learning space) ซึ่งนักศึกษได้ฝึกซ้อมกับเครื่องมือคือเครื่องดนตรีที่ตนเองเรียน จนเกิดการจดจำ ความเข้าใจ มีการไตร่ตรอง การตัดสินใจ นักศึกษาสามารถสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์ผู้สอนได้เสมอ และการเรียนด้วยความรู้สึกลึกซึ้งกับอาจารย์ยังส่งเสริม

ให้พื้นที่การเรียนรู้คนไทยสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์เป็นพื้นที่การเรียนรู้ที่ปลอดภัย ทำให้เกิดความรู้สึกไว้วางใจเชื่อมั่นในการเรียน ส่วนพื้นที่การเรียนรู้ในการบรรเลงดนตรีภายนอก เป็นพื้นที่การเรียนรู้ที่สร้างความท้าทายให้กับนักศึกษา ทำให้เกิดการจุดประกาย เกิดความสนใจ และนำไปสู่การพัฒนาตนเอง

ข้อเสนอแนะ

1) การศึกษามิติพื้นที่การเรียนรู้คนไทยในสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการออกแบบพื้นที่การเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ เช่น สร้างแรงบันดาลใจจากความสำเร็จของศิษย์เก่า การส่งเสริมให้เกิดประสบการณ์จริงในการนำความรู้ในเรื่องที่เรียนไปใช้ การรวมผู้เรียนที่มีความรักความสนใจในเรื่องเดียวกัน เพื่อส่งเสริมให้เกิดพื้นที่การเรียนรู้ที่สร้างแรงบันดาลใจ กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาตนเองของผู้เรียน

2) ควรศึกษามิติพื้นที่การเรียนรู้ของวิทยาลัยนาฏศิลป์แต่ละแห่ง เนื่องจากแต่ละแห่งมีที่ตั้งอยู่หลากหลายภูมิภาค หลากหลายวัฒนธรรมพื้นถิ่น เพื่อศึกษาผลกระทบของพื้นที่การเรียนรู้ต่อการเรียนของนักศึกษาแต่ละพื้นที่

References

- Brown, K. (2019). Creating Culturally Safe Learning Spaces and Indigenizing Higher Education. *Journal of Learning Spaces*, 8(2), 57-65.
- Bunditpatanasilpa Institute. (2015). Encyclopedia history of the Bunditpatanasilpa Institute Bangkok: Nuchakarnpim Co., Ltd.. (in Thai)
- Committee on Developments in the Science of learning with additional material from the Committee on Learning Research and Educational Practice. (2020). *How People Learn : Brain, Mind, Experience, and School: Expanded Edition*. Bangkok: Kobfai. (in Thai)
- Department of Cultural Promotion. (2020). National Artist. Retrived Sep 18, 2021, from http://art.culture.go.th/art_Perf.php
- Elkington, S., Bligh, B. (2019). Future Learning Spaces: Space, Technology and Pedagogy. [Research Report]. Advance HE. 2019. Hal-02266834.
- Haines, K. J., & Maurice-Takerei, L. (2019). The impact of new collaborative learning spaces on tertiary teacher practice. *Journal of Learning Spaces*, (2), 12-24.
- Julanuan, K. (2018). Knowledge Management of Cultural Wisdom Heritage on Thai classical performing art, Bunditpatasilapa Institution. Master of Arts Cultural management College of Innovation Thammasart University. (in Thai)
- Komchadluek. (2018). The Royal Cremation of His Majesty King Bhumibol Adulyadej. Retrived Sep 18, 2021, from <https://www.komchadluek.net/news/ent/298895>
- Phuchadaphirom, P. (2007). Thai Entertainment Culture the Change of Entertainment Culture in Bangkok between 1948-1957). Bangkok: Matichon. (in Thai)
- Prachyapruit, A. (2017). “ Learning Space Design for Higher Education Institutions in the 21st Century”. *Dusit Thani College Journal* 11(2): 379-392.
- Suttachitt, N. (2017). “History of Thai music Education: Perspectives from Theory of Education”. *Institute of Culture and Arts Journal* 20(2): 35-51.
- Tantimala, C. (2017). “ Public Spheres and Production of Space: The Meaning of Social Relationships” . *The Journal of Library and Information Science Srinakharinwirot University* 10(1): 92-103.
- Wangsrikoon, A. (2014). “ Thai Education and the 21st century : product and development strategy”. *Humanities and Social Sciences Journal of Pibulsongkram Rajabhat University* 8(1): 1-17.